

Maria Biolik

Anna Pospiszyl (16 II 1933 - 8 II 2007)

Prace Językoznawcze 9, 7-15

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WSPOMNIENIA

Maria Biolik
Olsztyn

Anna Pospiszyl
(16 II 1933 – 8 II 2007)

Prof. dr hab. Anna Pospiszyl, z domu Kawulok, urodziła się 16 lutego 1933 r. w Istebnej. W czasie wojny przez pięć lat uczęszczała do niemieckiej szkoły podstawowej, a następnie do Państwowego Gimnazjum Koedukacyjnego i Liceum w Wiśle. W 1951 r. ukończyła Szkołę Ogólnokształcącą Stopnia Licealnego oraz Państwowe Kursy Nauczycielskie. Po zdaniu matury została skierowana przez Prezydium Powiatowej Rady Narodowej – Wydział Oświaty w Zawierciu do pracy nauczycielkiej w wiejskiej Szkole Podstawowej w Toporowicach w powiecie zawierciańskim. Tam 24 września 1951 r. napisała w życiorysie: „Ja Kawulok Anna urodziłam się 16 lutego 1933 r. w Istebnej powiatu cieszyńskiego. Ojciec mój razem z matką pracowali na gospodarstwie rolnym dziadka. Siedem lat mojego życia spędziłam pod opieką rodziców. Kiedy w 1939 r. Polska znalazła się pod okupantem, ja zaczęłam uczęszczać pierwszy rok do szkoły. Chodziłam jednak do szkoły niemieckiej (Volksschule), gdyż innej u nas nie było. W lipcu 1944 r. straciłam ojca, który został uwięziony, a następnie stracony za sprawy polityczne w Katowicach”.

17 marca 1952 r. napisała podanie do Wydziału Oświaty Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Zawierciu: „Zwracam się do Prezydium Pow. Rady Narod. w Zawierciu Wydział Oświaty z prośbą o przeniesienie mnie z obecnego miejsca pracy, ze Szkoły Podstawowej w Toporowicach, gdzie pracuję w charakterze nauczycielki, do powiatu rybnickiego. Prośbę swoją motywuję tym, iż chciałabym kształcić się dalej zawodowo i w tym celu uczęszczać na W.K.N. wydział polonistyczny w Katowicach. Dojazd do Katowic z mojego obecnego miejsca pracy jest wprost niemożliwy, natomiast z powiatu rybnickiego jest bardzo łatwy, miałabym tam równocześnie zapewnione dobre warunki mieszkaniowe. Proszę o przychylne załatwienie mojej prośby. Kawulok Anna”.

Na podstawie powyższej prośby w 1952 r. została przeniesiona do Szkoły Podstawowej w Świerklanach Górnych w powiecie rybnickim, gdzie przepracowała trzy lata. Jej praca została oceniona pozytywnie. Kierownik referatu kadrowego Wydziału Oświaty w Rybniku Rudolf Piekiełko w opinii z 13 października 1954 r. napisał: „Pod względem moralnym nie budzi się żadnych zastrzeżeń. Wymieniona jest uświadomiona, podąża za rozwojem zjawisk społeczeństwa i świadoma swych czynów. Do obecnej rzeczywistości ustosunkowana pozytywnie, treści socjalistyczne są jej znane, w społeczeństwie cieszy się dobrym autorytetem, wykazuje zdolności organizacyjne, lecz społecznie mniej aktywna. W zawodzie nauczycielskim pracuje od dnia 15 sierpnia 1951 r., daje się instruować, chętnie korzysta z uwag, dorabia się metody, do lekcji przygotowuje się sumiennie i dlatego wyniki jej pracy są zadowalające. Jej stosunek do dzieci odpowiedni”.

W październiku 1954 r. Anna Kawulok została przyjęta do Zaocznego Studium Nauczycielskiego w Kielcach. W zawiadomieniu napisano: „Na pierwszą dwudniową sesję zaoczną zgłosi się ob. w Kielcach w dniu 26 X 54 r. o godz. 9.00, ul. Leśna 16. Uczestnikom sesji zapewnia się noclegi i wyżywienie. Zwrot kosztów podróży będziemy zwracać pocztą. Do delegacji należy dołączyć bilety PKS (jeśli nie ma dojazdu pociągiem). Koszty furmanek – rachunek należy poświadczyc przez PGRN. Przywieźć ze sobą 2 prześcieradła, koc, jasiek”.

W 1956 r. Anna Kawulok została przeniesiona służbowo do pracy w szkole w Kończycach Wielkich w powiecie cieszyńskim. W 1957 r. ukończyła filologię polską w Zaocznym Studium Nauczycielskim w Kielcach „i uzyskała kwalifikacje do nauczania języka polskiego w klasach V–VII szkoły podstawowej”. Jej bezpośredni przełożony, kierownik szkoły w Kończycach Wielkich, napisał w opinii z 31 stycznia 1959 r.: „Wykazuje sumienność w wykonywaniu obowiązków służbowych. Osiąga dobre wyniki nauczania. Stale dokształca się i pracuje nad ulepszaniem metod wychowawczych i dydaktycznych. Na lekcjach wciela je w życie. W stosunku do dzieci jest wymagająca, stanowcza, ale delikatna. W stosunku do przełożonego jest uczciwa, wykonuje dokładnie polecenia. Nauczycielka zajęta jest bez reszty studiami. Praca zawodowa i studia nie po-

zwalają jej na poświęcenie się szerszej pracy społecznej. Do aktualnych zagadnień politycznych odnosi się ze zrozumieniem”.

W latach 1958–1962 Anna Kawulok studiowała zaocznie filologię polską w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie. Pracę magisterską na temat: „Słowotwórstwo aktualnych neologizmów technicznych” napisała pod kierunkiem prof. Stanisława Jodłowskiego. 30 czerwca 1962 r. złożyła egzamin dyplomowy z wynikiem bardzo dobrym i uzyskała tytuł magistra filologii polskiej.

Przez cały czas musiała godzić studia z pracą zawodową. Pomimo pozytywnej opinii inspektorów szkolnych, stwierdzających, iż: „Jest bardzo sumienną nauczycielką, wykonuje swoje obowiązki z pełną odpowiedzialnością. W pracy osiąga bardzo dobre wyniki nauczania, stosuje w pełni poznane metody pracy, posiada dużą wiedzę rzeczową, którą umiejętnie przekazuje” – jej próby o przeniesienie ze Szkoły Podstawowej w Kończycach Wielkich do Studium Nauczycielskiego w Cieszynie, Studium Nauczycielskiego w Gliwicach lub do szkolnictwa średniego na stanowisko nauczycielki języka polskiego były załatwiane odmownie.

W 1964 r. mgr Anna Kawulok została przyjęta na dzienne studia doktoranckie w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie. Przez cztery lata – od 1 września 1964 r. do 31 sierpnia 1968 r., korzystając z płatnego urlopu, uczęszczała na seminarium prowadzone przez prof. Stanisława Jodłowskiego. Po ukończeniu studiów doktoranckich, w latach 1968–1972 pracowała jako bibliotekarka w Zasadniczej Szkole Zawodowej, a później jako nauczycielka języka polskiego w Technikum Poligraficznym w Katowicach Piotrowicach. Pracę doktorską z zakresu składni na temat: „Wypowiedzenia niewerbalne w języku polskim i ich stosowanie w różnych odmianach języka” napisała pod kierunkiem prof. Stanisława Jodłowskiego. Obroniła ją w czerwcu 1971 r. Praca ta nie została wydana drukiem, ale główne tezy badawcze stały się podstawą artykułów publikowanych w „Pracach Językoznawczych” WSP w Krakowie oraz „Pracach Językoznawczych” Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Drukowała też wartościowe i inspirujące artykuły dotyczące składni w „Języku Polskim” (tomy 53 i 54). Składni poświęciła też przeznaczony dla studentów skrypt *Materiały pomocnicze do ćwiczeń ze składni opisowej języka polskiego* (WSP Olsztyn, 1986).

1 lipca 1972 r. dr Anna Pospiszyl została zatrudniona na stanowisku adiunkta w Zakładzie Języka Polskiego na Wydziale Humanistycznym w Wyższej Szkole Nauczycielskiej, później w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Olsztynie. Od 1 listopada 1974 r. do końca 1976 r. była kierownikiem Zakładu Języka Polskiego. Przez szesnaście lat, aż do uzyskania habilitacji na Uniwersytecie Gdańskim w 1988 r., pracowała na etacie adiunkta. Kontakty naukowe z prof. dr. hab. Hubertem Górniewiczem skierowały jej zainteresowania ku onomastyce i dialektologii. Jej praca habilitacyjna *Toponimia południowej Warmii. Nazwy miejscowe*, wydana w 1987 r., spotkała się z dużym uznaniem recenzentów. Prof. dr. hab. Edward Breza

z Uniwersytetu Gdańskiego napisał: „Analiza językoznawcza opracowanych toponimów jest wszechstronna i dogłębna. Dotyczy nazw genetycznie różnych: pruskich, niemieckich i polskich oraz wszystkich działów języka: fonetyki, słowotwórstwa, fleksji i leksyki z semantyką. Poddane jej zostało 256 nazw pruskich, 211 nazw niemieckich, 380 nazw polskich i 27 innych nazw. Monografia wykracza więc znacznie poza wymagania stawiane pracom polonistycznym. Na osobne podkreślenie zasługuje wszechstronne rozpatrzenie niemczenia nazw polskich. Autorka wykazała też ścisły związek między toponimami i antroponimami na Warmii”. W 1990 r. ukazała się druga część tego opracowania pt. *Toponimia południowej Warmii. Nazwy terenowe*. Obie części są całościowym opracowaniem toponimicznym południowej Warmii, służą językoznawcom, głównie onomastom i dialektologom, ale także historykom i innym badaczom zainteresowanym przeszłością Warmii.

Oprócz wymienionych książek prof. dr hab. Anna Pospiszyl napisała wiele artykułów, w których przedstawiała szczegółowe problemy dotyczące toponimii Warmii. Jej prace ukazywały się w takich czasopismach, jak: „Acta Baltico-Slavica”, „Slavia Occidentalis”, „Lingua Posnaniensis”, „Onomastica”, „Folia Linguistica”, „Prace Filologiczne”, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej”.

Prof. dr hab. Anny Pospiszyl wiele uwagi poświęciła językowi rodzinnej wsi – Istebnej. Opracowała nazwy własne tej miejscowości, pisała artykuły poświęcone osobliwościom językowym, zapożyczonym leksemom, archaizmom występującym w gwarze wsi Istebna. W swoich pracach wykorzystywała leksykę zgromadzoną przez Andrzeja Cinciałę w słowniku gwar Śląska Cieszyńskiego. Jej prace dialektologiczne, dotyczące zwłaszcza gwar powiatu cieszyńskiego (dialekt jabłonkowski), znacznie poszerzyły dorobek naukowy, stanowiąc wkład prof. dr hab. Anny Pospiszyl w rozwój dialektologii polskiej.

Po habilitacji, z dniem 1 sierpnia 1989 r. dr hab. Anna Pospiszyl została zatrudniona na stanowisku docenta w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Olsztynie, a od 1 marca 1991 r. na stanowisku profesora nadzwyczajnego WSP w Olsztynie. Na tym stanowisku pracowała aż do emerytury, na którą przeszła 31 grudnia 2003 r. jako profesor nadzwyczajny Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Od 20 lutego 1990 r. do 31 grudnia 1999 r. prof. dr hab. Anna Pospiszyl była dyrektorem Instytutu Filologii Polskiej. Dużo pracy i wysiłku włożyła w rozwój olsztyńskiej polonistyki. Kierowała gronem ludzi o różnych aspiracjach i zainteresowaniach naukowych. Wszystkim starała się pomóc i doradzić. Za swoją pracę była wielokrotnie nagradzana. W 1973 r. otrzymała Złoty Krzyż Zasługi, w 1983 r. Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski. Została też odznaczona medalem: „Zasłużonym dla Warmii i Mazur”.

Prof. dr hab. Anna Pospiszyl pracowała i mieszkała w Olsztynie przez trzydzieści cztery lata. Dała się poznać swoim uczniom i przełożonym jako osoba bardzo sumienna i odpowiedzialna, o dużej wiedzy merytorycznej, zdolnościach pedagogicznych i organizacyjnych. Była naszym nauczycielem, koleżanką i przyjacielem.

Wykaz publikacji

1973

Anna Pospiszyl: *Elipsa orzeczenia wyrażonego czasownikiem o pełnej wartości leksykalnej*. „Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach”, nr 35. Prace Językoznawcze II, s. 97–114.

Anna Pospiszyl: *Wyodrębnienie dowolnej części zdania w oddzielne wypowiedzenie*. „Język Polski” LIII, 1973, s. 330–337.

Anna Pospiszyl: *Wypowiedzenie z elipsą czasownika „być” w dialektach polskich*. „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny”, z. 47. Prace Językoznawcze II. Wydawnictwo Naukowe WSP w Krakowie 1973, s. 131–140.

1974

Anna Pospiszyl: *Uwagi o funkcji wypowiedzeń nominatywnych w polskim języku literackim*. „Język Polski” LIX 1974, s. 252–263.

1975

Anna Pospiszyl: *Na Kirkak – na kierkutach*. „Język Polski” LV, 1975, s. 47–48.

1980

Anna Pospiszyl: *Nazwy części wsi, przysiółków i tzw. placów oraz formacje pochodne we wsi Istebnej*. „Onomastica” XXV, 1980, s. 73–88

1981

Anna Pospiszyl: *Nazwy części wsi i tzw. placów w beskidzkiej wsi Istebnej*. „Onomastica” XXVI, 1981, s. 16–22.

Anna Pospiszyl: *Bałtyckie rdzenie dub-/daub-/duob-, kuk-/kauk- gil-/gel- w toponimach i hydronimach południowej Warmii*. „Z prac polonistycznych”. Olsztyn WSP, 1981, s. 25–37.

1983

Anna Pospiszyl: *Polskie hydronimy i toponimy południowej Warmii w okresie XIV – XVII w.* „Onomastica” XXVIII, 1983, s. 243–269.

Anna Pospiszyl: *Nazwy staropruskie na siedemnastowiecznej mapie komornictwa olsztyńskiego*. „Acta Baltico-Slavica” XV, 1983, s. 243–269.

1984

Anna Pospiszyl: *Nazwy pojedynczych zabudowań mieszkalnych we wsi Istebnej*. „Onomastica” XXIX, 1984, s. 91–113.

1985

Anna Pospiszyl: *Nazwy terenowe łądowe z XVI i XVII wieku w Księgach rachunkowych komornictwa olsztyńskiego*. „Slavia Occidentalis” XLII, 1985, s. 61–74.

1986

Anna Pospiszyl: *Materiały pomocnicze do ćwiczeń ze składni opisowej języka polskiego*. WSP. Olsztyn 1986.

1987

Anna Pospiszyl: *Polonization of Old-Prussian geographical names in the region of south Warmia*. „Lingua Posnaniensis” XXIX, 1987, s. 61–75.

Anna Pospiszyl: *River names: Łyna and Pasłęka. Etymology, adaptational changes, derived and related names*. „Lingua Posnaniensis” XXIX, 1987, s. 77–87.

Anna Pospiszyl: *Toponimia południowej Warmii. Nazwy miejscowe. Pojezierze*. Olsztyn 1987.

Anna Pospiszyl: *Nazwy geograficzne z obszaru południowej Warmii zawierające podstawowy komponent -k- w części sufiksalnej*. „Onomastica” XXXII, 1987, s. 65–83.

1988

Anna Pospiszyl: *Niemieckie nazwy miejscowe południowej Warmii*. „Studia i Materiały WSP w Olsztynie” nr 1: *Demografia a literatura i język*. Olsztyn 1988, s. 87–97.

Anna Pospiszyl: *Losy niemieckich nazw miejscowych obszaru Warmii południowej*. „Onomastica Slavogermanica” XVI, 1988, s. 129–149.

1989

Anna Pospiszyl: *Dawne hydronimy z terenu Warmii (związane etymologicznie ze znaczeniem „woda”, „ruch wody”)*. „Onomastica” XXXIII, 1989, s. 89–108.

Anna Pospiszyl (rec.): *M. Biolik: Hydronimia dorzecza Pregoty z terenu Polski*. Olsztyn 1987. „Onomastica” XXXIV, 1989, s. 261–269.

1990

Anna Pospiszyl: *Toponimia południowej Warmii. Nazwy terenowe*. WSP. Olsztyn 1990.

Anna Pospiszyl: *Staropruskie nazwy fizjograficzne z terenu Warmii południowej wydobyte w czasie eksploracji terenowej oraz występujące w źródłach od XVI wieku*. „Acta Baltico-Slavica” XIX, 1990, s. 361–376.

Anna Pospiszyl: *Niektóre typy zaimków w gwarze wsi Istebna*. „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej” XXVI, 1990, s. 49–73.

Anna Pospiszyl: *Wspólne typy bazy semantycznej w nazwach geograficznych staropruskich, niemieckich i polskich*. „Slavia Occidentalis” XLVI/XLVII, 1990, s. 143–153.

1991

Anna Pospiszyl: *Polskie nazwy geograficzne południowej Warmii na tle typów nazewniczych innych regionów Polski*. „Komunikaty Mazursko-Warmińskie” 1991, nr 1–2(191–192), s. 69–78.

Anna Pospiszyl: *Ekspresywa osobowe w gwarze wsi Istebna*. „Prace Filologiczne” XXXVI, 1991, s. 139–154

Anna Pospiszyl: *Niektóre latynizmy w gwarze istebniańskiej*. „Rocznik Cieszyński” VI/VII, 1991, s. 166–172.

1992

Anna Pospiszyl: *Germanizmy przymiotnikowe i przysłówkowe w gwarze wsi Istebna*. „Slavia Occidentalis” XLVIII/XLIX, 1991/1992, s. 175–185.

1993

Anna Pospiszyl: *Gwarowe przysłówki wyrażające w zdaniu dodatkową predykcję*. „Slavia Occidentalis” L, 1993, s. 139–147.

Anna Pospiszyl: *Bałtycko-bałkańskie analogie w nazewnictwie geograficznym Warmii i Mazur*. „Folia Linguistica” XXVII, Łódź 1993, s. 231–237.

Anna Pospiszyl: *Partykuły w gwarze wsi Istebna*. „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej” XXXI, 1993, s. 83–99.

Anna Pospiszyl: *Słowotwórstwo rzeczowników ekspresywnych w gwarze wsi Istebna*. „Prace Filologiczne” XXXVIII, 1993, s. 33–46.

1994

Anna Pospiszyl: *Dialektyzmy leksykalne w gwarze wsi Istebna związane z czasownikami rzecz, pytać*. „Studia Linguistica Polono-Slovaca” IV. Bratislava 1994, s. 84–91.

Anna Pospiszylowa: *Wpływy słowackie i czeskie w leksemach przymiotnikowych w gwarze wsi Istebna*. „Slavia Occidentalis” LI, 1994, s. 81–91.

1995

Anna Pospiszyl: *Cieszyńskie Boże opar.* „Język Polski” LXXV, 1995, s. 108–114.

1996

Anna Pospiszyl: *Staropruskie i polskie nazwy osobowe na -ko z dawnych ziem pruskich (XIII–XVII w.).* [W:] *Antroponimia słowiańska. Prace onomastyczne XXXV.* Warszawa 1996, s. 251–257.

Anna Pospiszyl: *Uwagi o fleksji imiennej w utworach E. Redlińskiego.* [W:] *Polszczyzna regionalna II.* Warszawa 1996, s. 52–59.

Anna Pospiszyl: *Zadwerializowane formy przypadkowe rzeczowników w gwarze wsi Istebna.* „Prace Filologiczne” XLI, 1996, s. 73–86.

Anna Pospiszyl: *Cechy archaiczne i wpływy obce w zakresie liczebników w gwarze wsi Istebna.* „Slavia Occidentalis” LIII, 1996, s. 61–67.

Anna Pospiszyl (rec.): *Jan Krop, Józef Twardzik, Józef Pilch, Jadwiga Wronicz: Słownik gwarowy Śląska Cieszyńskiego. Red. J. Wronicz Wiśla – Ustroń 1995, ss. 358.* „Język Polski” LXXVI, 1996, z. 4–5, s. 389–392.

1997

Anna Pospiszyl: *Zdania przydawkowe w utworach Michała Kajki.* „Prace Językoznawcze WSP w Olsztynie” I. Olsztyn 1997, s. 47–56.

1998

Anna Pospiszyl: *Zadwerializowane wyrażenia przymkowe w gwarze istebniańskiej.* „Slavia Occidentalis” LV, 1998, s. 93–101.

1999

Anna Pospiszyl: *Osobliwości w odmianie czasownika „być” w gwarze istebniańskiej.* „Slavia Occidentalis” LVI, 1999, s. 77–82.

Anna Pospiszyl: *Czasownik gnać: formacje pochodne, warianty gwarowe.* „Prace Językoznawcze” I. UWM. Olsztyn 1999, s. 49–57.

2000

Anna Pospiszyl: *Rzeczownik pies jako podstawa derywacyjna oraz człon kompositów i frazeologizmów w gwarze cieszyńskiej.* „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska” XVIII. Lublin 2000, s. 229–237.

Anna Pospiszyl: *Composita rzeczownikowe w „Słowniku gwarowym” Andrzeja Cinciały.* „Prace Językoznawcze” II. UWM. Olsztyn 2000, s. 139–148.

Anna Pospiszyl: *Zoonimy w „Słowniku gwarowym” Andrzeja Cinciały.* „Onomastica” XLV, 2000, s. 317–326.

2001

Anna Pospiszyl: *Gwarowe nazwy odzieży w Istebnej*. „Slavia Occidentalis” LVIII, 2001, s. 79–93.

Anna Pospiszyl: *Nieosobowe struktury wypowiedzeniowe w opowiastkach filozoficznych Józefa Tischnera*. „Prace Językoznawcze” III. UWM. Olsztyn 2001, s. 107–116.

Anna Pospiszyl: *O „Słowniku gwarowym” Andrzeja Cinciały po raz drugi*. „Język Polski” LXXXI, 2001, z. 1–2, s. 110–112.

Anna Pospiszyl: *Nazwy gatunków jabłek i gruszek w „Słowniku gwarowym” Andrzeja Cinciały*. „Język Polski” LXXXI, 2001, s. 360–362.

2002

Anna Pospiszyl: *Dialektyzmy, archaizmy i kolokwializmy we frazie werbalnej tekstu „Historii filozofii po góralsku” Józefa Tischnera*. „Prace Językoznawcze” IV. UWM. Olsztyn 2002, s. 59–70.

2004

Anna Pospiszyl: *Nazwy naczyń z drewnianych klepek*. „Prace Językoznawcze” VI. UWM. Olsztyn 2004, s. 119–132.